

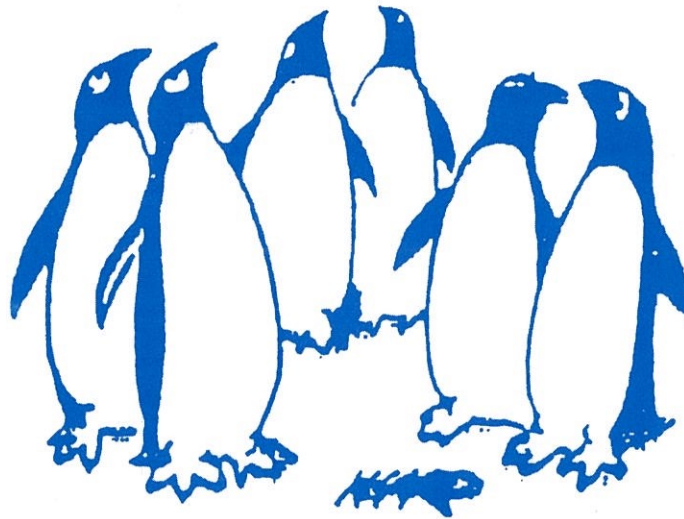

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

September 2004

Nr. 3/65. årgang

**Vi har sagt til henne at det var
umulig, men hun ville ikke høre!**

B - post

Returadresse:

IKFF

Postboks 8810 Youngstorget

0028 Oslo

Fattigdommen

*Nei, du vil ikkje,
du blir skremd
av fattigdommen,
du vil ikkje
gå med utslitne sko til marknaden
og komma attende med dei gamle kleda.*

*Kjæraste, vi elsker ikkje,
slik dei rike vil,
fattigdommen. Vi
trekkjer den ut lik ei roten tann
som like til i dag har gnage på menneskehjarta.*

*Men eg vil ikkje
at du skal frykta den.
Viss det er mi skuld at den kjem til bustaden din,
dine gylne sko
lat den ikkje forvisa låtten din som er mitt daglege brød.
Viss du ikkje kan betale leiga,
gå på arbeid med stolte steg,
og tenk, kjæraste, at eg ser på deg
og at saman er vi den største rikdommen
som nokon gong blei samla her på jorda.*

*Pablo Neruda: Kapteinens vers
Oversatt av Kjartan Fløgstad*

IKFF

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet

Grunnlagt i Haag 1915

Postboks 8810 Youngstorget
N -0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgt.11 - 5 etg., 0155 Oslo
Kontonummer 0531 50 27057
E-post ikff@ikff.no

Tlf. centralbord 23 01 03 00
Direkte 23 01 03 40/ fax 23 01 03 01
Telefontid: Mandag, tirsdag, onsdag og
fredag 10 - 13
Kontoransvarlig: Sidsel Andersen og
Mari Holmboe Ruge

Landsleder: Edel Havin Beukes
Adresse IKFF-kontoret
Representant i det internasjonale
hovedstyret: Liss Schanke
adresse: IKFF-kontoret

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Bergen: Zoia Grannes
Øvre Kalfarli 4
5018 Bergen
Tlf.55 31 27 20 (privat)
55 13 40 00 jobb)

Fredrikstad: Odrun Buer
Ridehusgt. 5 A
1606 Fredrikstad
Tlf. 69 31 17 33

Grimstad: Lise Natland
Bioddgt. 3
4878 Grimstad

Hamar / Hedmark: Grethe Nielsen
Bueveien 7, 2312 Ottestad
Tlf. 62 57 62 27
Anna Sveberg Eggen
Orion 39
2315 Hamar
Tlf. 62 52 55 77

Oslo og omegn
Gudrun Oftedal
Volten 19
1351 Bekkestua
Tlf. 67 53 59 23
Synne Putri Solstad
Chr. Michelsensgt.31
0568 Oslo
Tlf.98 67 92 87

Romerike:
Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli

Røros: Åse Berg
7372 Glåms
Tlf. 72 41 46 31

Sandnes: Berit Oldeide
Christiesgt 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67

Stavanger: Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83
Hanne Kjersti Knutsen
Blåfjellveien 1
4019 Stavanger
Tlf. 51 54 32 02

Troms:
Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6
9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24

Vestfold: Bjørg Berg
Mårveien 7
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35

International Peace Update
Adr. WILPF, 1 rue de Varembe
1211 Geneva
Switzerland
Pris kr. 130 pr år

- Bestillingskupong -

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)

Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem Abonnent på *fred og frihet*
Normalkontingent kr. 250.- inkl. bladet
Abonnement på *fred og frihet* kr. 180.-

Redusert kontingent kr. 175.- inkl. bladet
Konto nr. 0531.50.27057

Navn.....

Adresse.....

Postnr./sted.....

og veldig teoretisk men en merker at han kan og vet mye om disse tingene. Noen ganger (ganske ofte faktisk) uttrykker han seg veldig morsomt og treffende.

Hvis noen syns dette er en negativ omtale av bøker som ellers har fått gode

kritikker både fra leg og lærd, kan det komme av at forfatteren er en ung mann med bred vitenskapelig bakgrunn, og at leseren er en gammel kvinne som aldri før har tenkt mye over identitet og tidsbruk.

Bøkene har imidlertid gitt meg noe å tenke på og

dessuten har jeg fått med meg en del argumenter til bruk under diskusjoner. Jeg angrer ikke på at jeg leste disse bøkene. Kanskje kan jeg tilmed anbefale andre å lese dem? Si fra på kontoret hvis du vil låne dem.

SiA

WILPF-kongressen 2004

ble holdt i nordiske sommerlige omgivelser i det vakre Bohuslän. 240 kvinner fra vel 20 av WILPFs nasjonale seksjoner samlet seg på den fellesnordiske folkehøgskolen i Kungälv, i grenselandet mellom Sverige og Norge, og med kort vei over Kattegat til Danmark. Kongressen var den 28. i rekken av WILPF-kongresser siden 1915. Egentlig skulle dette vært nr 29, men for tre år siden måtte WILPF for annen gang i sin historie avlyse en planlagt kongress, i Jerusalem. Første gang var under 2. verdenskrig.

Hovedtema for årets kongress var "Kvinner, vann og fred". En dag var satt av til å drøfte vann som årsak til nasjonale og internasjonale konflikter. En annen dag var "Kvinner under og etter konflikter" hovedtema, med den svenske organisasjonen "Kvinna til Kvinna" som praktisk og erfaren leder. Kvinna til Kvinna startet for 10 år siden som en IKFF-inspirert inn-samling til krigsrammede kvinner i Bosnia, og har vokst til en stor organisasjon med 8 regionale kontorer i konflikt-områder i Balkan, Midt-Østen og det tidligere Sovjetunionen. Johan Galtung besøkte kongressen med et engasjerende og provoserende foredrag om det kulturelle og religiøse grunnlaget for USAs

maktpolitikk. Dessuten hadde WILPFs Midt-Østenkomité et eget seminar om konflikt-løsning, med deltakere fra Israel, Palestina og Libanon – det siste takket være IKFFs FOKUS-støttede prosjekt.

Kongressen valgte helt ny internasjonal ledelse. Ny president er Regina Bircherm fra USA. Fredsarbeidet i USA har trange kår under Bush-regjeringens kamp mot terror med udemokratiske midler. Med valget av Regina støtter WILPF "det andre USA", som representerer den positive delen av landets kultur og politikk. Med seg i ledergruppen har Regina som vise-presidenter Marta Benavides fra El Salvador, Samira Khoury fra Libanon, Annelise Ebbe fra Danmark, og Dulcy de Silva fra Sri Lanka. Mans van Zandbergen fra Nederland fortsetter som kasserer ett år til.

Liss Schanke har vært internasjonal vise-president i tre år. Hun ønsket ikke gjenvalg, og er i stedet blitt norsk medlem av det internasjonale styre, IEC. Hun tar over fra Ellen Sofie Baalsrud, som ba om avløsning etter en periode i IEC.

WILPF har vært gjennom en vanskelig periode, spesielt i forhold til hovedkontoret i Geneve der det har vært hyppig gjennomtrekk av personale. Dette har også ført

til slitasje på den valgte ledelsen. Økonomien er – som alltid – vanskelig. Det internasjonale styret vedtok å øke kontingenten fra de nasjonale seksjonene fra 2005, for å minske budsjettunderskuddet. Dette gir selvsagt ringvirkninger utover til de nasjonale og lokale nivåene. Landsstyret kommer tilbake med et forslag om hvordan vår kontingentøkning kan finansieres. Det blir vanskelig å komme utenom en økning for det enkelte medlem, men det må landsmøtet neste år bestemme.

Trass i mange skjær i sjøen det siste året ble kongressen gjennomført etter programmet av et meget samstemt arrangørteam, med god stemning blant deltakerne og konkrete politiske resultater. Det nye internasjonale arbeidsprogrammet og oversikt over resolusjoner og uttalelser kommer i neste nr av Fred og Frihet. Den nordiske folkehøgskolen er et praktisk og vakkert anlegg, og "høyere makter" sørget for at sommeren endelig slo til i vår del av verden med solfylte dager og varme kvelder som innbød til uformelle samtaler og et lite glass før sengetid. Vi som var med fra IKFF i Norge takker for en innholdsrik og givende kongress.

Mari Holmboe Ruge

nynazismen viser seg å opptre igjen og igjen og får dessverre oppslutning.

Verre er det når han tar for seg de andre landene i Europa, særlig er det de tidligere østeuropeiske statene som er mottakelige for nazistisk propaganda og den er sterkt knyttet til rasismebegrepet.

Dette er etter min mening en nifs bok, den fremmaner en fortid i fremtiden som skaper kuldegysninger og nifse minner for oss som opplevde førkrigstiden og krigen, og trodde vi ikke skulle komme til igjen å oppleve nazismen på fremmarsj.

Jeg synes alvoret i boken blir svekket av at det blir en stadig gjentakelse av de samme forholdene i land etter land. Han gir heller ikke noen anvisning på en vei ut av dette uføret og det synes jeg også svekker verdien av boka. Du blir bare skremt uten å se noen lysning.

Det er klart at man ikke kan lukke øynene for dette fenomenet, men på den andre siden virker den veldig negativt på meg.

Guri Tambs-Lyche

Michael Moore

Dumme hvite menn

Og andre dårlige undskyldninger for nasjonens tilstand
Aschehoug Forlag.

Boka begynner med et sitat: "Utrolig at jeg vant. Jeg stilte til valg mot fred, fremgang og stabilitet", George W. Bush, 14. juni 2001 til Sveriges statsminister Göran Persson, uvitende om at TV-kamera fremdeles filmet ham.

Første kapittel kaller han "Et svært amerikansk statskupp" Det handler om hvordan Bush vant valget ved hjelp av fusk. Han går grundig igjennom prosedyrene og beviser fusk

ganske grundig.

Denne boka tar først og fremst for seg to viktige fenomener i USA: Bushadministrasjonen som har gått fra alle sine løfter og gjort USA til et dårligere land for menigmann, og undertrykkelsen av de svarte.

Det første fenomenet går han grundig inn på ved å ransake alle regjeringsmedlemmene etter tur og gå dem grundig etter i sømmene. Alle har de en nokså tvilsom og til dels forbrytersk bakgrunn.

Hans analyse av USA-kapitalismen, hvor de rike utgjør 1% og tjener enormt mye og samtidig underbetaler sine ansatte, er underbygget med statistikk. Han nevner mange eksempler på ansatte med god utdanning som tjener mindre enn eksistensminimum, og kapitalister som har sommersted på Bahamas og drar til Østen på ferie.

Også hans analyse av diskrimineringen av de svarte underbygges med statistikk. De fleste ran og overfall begås av hvite menn, mens fengslene overfylles av svarte. Han går grundig inn på hvordan rasismen fungerer i USA. Alle hvite går først når det gjelder ansettelse, deretter kinesere, japanere, og meksikanere. De svarte kommer nederst på rangstigen. Imot all statistikk tror hvite at svarte mennesker er farlige og unngår dem tross at raselovene er opphevet i USA.

Boka er en hard kritikk av det amerikanske samfunn i dag og den er veldig spennende lesning, og anbefales på det sterkeste.

Michael Moore er blitt verdenskjent for den neste boka si som spesielt tar for seg Bushadministrasjonen. Filmen som bygger på den er kommet opp i USA nå før presidentvalget.

Guri Tambs-Lyche

Thomas Hylland Eriksen:

Øyeblikkets tyranni,

Røtter og føtter

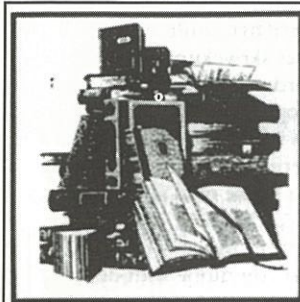
Aschehoug Forlag

Hylland Eriksen er professor i sosialantropologi og har skrevet en lang rekke bøker, de fleste oversatt til flere språk. I følge forlaget er de viktige utgivelser alle sammen.

De to bøkene som skal anmeldes her, er nok viktige og svært aktuelle, men denne leseren synes de er svært tungleste. De er springende, og det er vanskelig å holde tråden. Kanskje det er fordi det handler om ting som har vært beskrevet i ganske mange artikler og "synserier" både i dags- og ukepresse før bøkene kom, og at han går dypere inn i materien og uttrykker seg mer vitenskapelig enn det som vanligvis kommer på trykk i leserinnlegg i aviser og blader. Jeg har ikke lest anmeldelsene.

Jeg må innrømme at til å begynne med hadde jeg lyst til å legge bøkene vekk uten å bry meg mer om hva en professor i sosialantropologi kunne mene. Men så leste jeg et referat av et foredrag han hadde holdt både om tidsklemmen og identitet. Denne "kortversjonen" fikk meg til å se at han har mer å fare med enn jeg hadde fått med meg under mitt overflatiske forsøk på å lese og forstå. Så jeg begynte på nytt.

Jeg må fastholde at jeg synes bøkene er tungleste. Det er nok ikke akkurat hva man tenker på som sommerlektyre. Jeg synes fremdeles han bruker for mange unødvendige fremmedord, av og til kan teksten virke nokså springende og det kan være vanskelig å få fatt i sammenhengen. Men underveis fikk jeg noen aha-oplevelser, og jeg lærte nok litt også. Sommetider har jeg også tenkt at han er nokså arrogant

BOK ANMELDELSER

Trenger vi flere bøker om Irak?

Svein Melby

Bush – Revolusjonen i amerikansk utenrikspolitikk

Aschehoug Forlag

Enda en bok om president Bush, amerikansk utenrikspolitikk og krigen i Irak. Denne gangen er det Svein Melby, forsker ved NUPI (Norsk utenrikspolitisk institutt) som har bidratt med sin USA-kunnskap.

Det som skiller ham fra flere av de andre Irak-bøkene er at han retter fokuset mot strømninger og tendenser i det amerikanske samfunnet som ledet fram til den rådende politikken etter 11. september 2001. Han analyserer utviklingen av forholdet mellom USA og Europa etter denne datoen og hevder at det er krefter som trekker de to kontinentene fra hverandre. Dette er primært ikke en bok om Irak men om USA og landets maktpolitiske utvikling hvor 11. september ble et forspill til en ny retning for amerikansk utenrikspolitikk.

Melby diskuterer fire tradisjoner i USAs forhold til utenverdenen: handelstradisjonen, misjonærtradisjonen, isolasjonstradisjonen og pionertradisjonen. Det er særlig pionertradisjonen som vinner fram sammen med misjonærtradisjonen. Bush er kanskje arketypen for pionertradisjonen med sitt enkle svart – hvit syn på verden og at her må det handles når overgrep finner sted.

Misjonærtradisjonen handler om verdier og at det er de amerikanske verdiene som er verdt noe. Hvis alle delte disse verdiene ville USA hatt mindre å frykte fra utenverdenen.

Melby viser også til den utenrikspolitiske fagdebatten som var preget av flere retninger, hvor de som sto for realpolitikken og ekspansjonismen var de sentrale, representert ved henholdsvis Colin Powell og Paul D. Wolfowitz. Vi vet i dag hvem som vant denne debatten.

Når vi kombinerer pioner- og misjonærtradisjonene med ekspansjonisme, er det ikke vanskelig å forstå at forkjøpsprinsippet ble styrende for USAs utenrikspolitikk, den berømmelige Bush-doktrinen. USAs innflytelse skulle ekspanderes og land med andre ideologier, og da særlig muslimske land, skulle demokratiseres. Melby unnlater å beskrive hva demokrati på amerikansk betyr.

Vel så interessant er det når Melby ser på forholdet mellom USA og Europa. Han peker blant annet på at både England og Frankrike spilte høyt strategisk i forspillet til Irak, begge med hver sine stormaktpolitiske interesser. Hadde England vunnet fram gjennom et FN-vedtak i ryggen for angrepet på Irak, ville det ha truet franske og tyske interesser. De ønsket å gjøre EU til en egen maktblokk. Vi vet at Frankrike vant første runde. Melby spår dermed en løsere

tilknytning til USA på sikt. Med FN-vedtaket om legitimering av Irak-okkupasjonen rett før sommeren, er det mye som tyder på at siste ord ikke er sagt.

Melby har en pratete form som fører lett til at en mister tråden. Det er ikke helt enkelt å få fatt i om han mener den utenrikspolitiske strategien som ble lansert etter 11. september 2001 var noe reelt nytt eller om det snarere var en tydeliggjøring av den politikken som USA alltid har stått for i ulike forkledninger. Først mot slutten skriver han at det egentlige hovedmålet bak, er USAs globale maktpolitikk hvor kontrollen over og tilgangen til ressursene er en del av bildet.

Melby er USA-ekspert og han deler med leseren mye interessant kunnskap. Boka kunne ha vært enda bedre om han hadde vært tydeligere i presentasjonsformen, mindre pratete (antakeligvis for å gi den en mer folkelig stil) og begrunnet noen av begrepene.

Og til slutt – jeg susset når han påstår at den amerikanske hæren er noe av den mest likestilte institusjonen i USA når det gjelder kjønn og etnisitet. Dette gjør han i forbifarten når han beskriver Colin Powells karriere. Det han unnlater å nevne er at likestillingen er så godt som fraværende når det gjelder økonomisk bakgrunn!

Ellen Elster

Jan Otto Johansen

Den brune fare

Høyreekstremisme og rasisme i det nye Europa

Aschehoug Forlag

Johansen tar først for seg Tyskland og myndighetenes kamp mot nynazismen. Der er det i alle fall en bevisst kamp mot disse tendensene. Men

Nytt fra avdelingene

Avdelingen for **Oslo og omland av IKFF** avholdt årsmøte for 2004 i IKFFs kontorlokaler i Storgata 11, den 29.mars 2004

Det ble et vellykket møte med ganske stort oppmøte.

Et spørsmål som alltid er aktuelt – nemlig spørsmålet om rekruttering – ble behandlet. Mange forslag kom frem, og en tar sikte på å følge opp best mulig. Et møte sammen med landsstyret den 26 mai vil gå nærmere inn på mål og midler. Innkalling senere.

Osloavdelingens tradisjonelle "sommermøte" blir også arrangert i samarbeid med landsstyret. Det er berammet til 7. juni, og temaet for foredraget blir, antakelig og høyst aktuelt, militærsystemet.

Det ble også nevnt at IKFF må bli flinkere til å delta i andres aksjoner der hvor det passer med våre saker.

Valgene ga følgende resultat:

Styreleder Gudrun Oftedal, styremedlemmer Sigrid Schau, Helga Syrrist, Elin Christiansen og Synne Putri Solstad, varamedlemmer Solvei Fjæstad og Maria Roland.

Etter valgene informerte Edel og Mari om Nordisk møte i Jönköping 3. og 4. april og om WILPFs kongress 2004.

Til slutt fortalte daglig leder ved det nasjonale Kvinnemuseet i Kongsvinger om arbeidet med markering i 2005 av begivenhetene omkring Unionsoppløsningen i 1905.

De som ønsker hele referatet og deltakerlisten tilsendt, kan gi beskjed til kontoret.

STAVANGER AVDELINGEN.

Årsmelding 2003

1. Avdelingen:

Avdelingen har pr. 31.12.03, 24 medlemmer. Vårt medlem Ruth Thomsen døde 08.07.2003, like før hun ville fylt 90 år. Ruth var et inspirerende og engasjerende medlem, som vi savner å ha med oss.

Avdelingen har i 2003, hatt årsmøte, samt 8 medlemsmøter.

2. Møtene i avdelingen:

De første møtene ble holdt hjemme hos Ruth Thomsen, og fra mai-møtet, hjemme hos Kari Foldøy. Møtetid har vært siste mandag i måneden, fra kl 19. 00. Det har møtt fra 4-8 medlemmer.

Innhold i møtene har hatt fokus på aktuelle hendelser i inn og utland. Det har vært heftige og engasjerende diskusjoner. Vi har referert post fra landsstyret, og artikler fra aviser,- ikke minst fra bladet vårt, *fred og frihet*. Vi har gått gjennom referat fra møter enkelt-medlemmer har deltatt i, og planlagt gjennomføring av egne aktiviteter. Sist vinter var vi spesielt opptatt av invasjonen i Irak, og ikke minst Norges holdning til dette.

3. Styret.

Dette året har styret vært sammensatt slik:

Leder: Kari Foldøy
Sekretær. Hanne Kjersti Knutsen
Kasserer Torbjørg Lind
Styremedlemmer: Inger-Lise Kirkesola, Jorunn Berg, Lise Braaten

Revisor: Inger-Lise Kirkesola

4. Andre aktiviteter.

Landsmøte: Ingen av våre medlemmer hadde anledning til å delta på landsmøtet i Oslo

dette året.

Rogalands Fredsfond.- Ingen utdeling i 2003, men det er utlyst for tildeling i 2004.

Loppemarkedet. Sammen med Sandnesavdelingen arrangerte vi loppemarked i november, som vanlig med stor ståhei og godt resultat. I tillegg til salg av lopper, hadde vi kafeteria med hjemmebakke kaker og godt besøk. Som vanlig hadde vi et bord med bøker og annen informasjon, hvor Johanne Skog Gripsrud fikk formidle hvor viktig det er med fredsarbeid. Vi setter stor pris på at flere av medlemmenes ektefeller deltar med stor entusiasme i gjennomføringen av loppemarkedet.

Mange av våre medlemmer deltok i Protestmarsjen mot krigen i Irak, 15.02.2003, hvor vi også luftet vår flotte fane.

Enkeltmedlemmer deltok i møter med Fredsinitiativet, Besteforeldre på Domkirkeplassen, ulike torgmøter med mer. Vi skrev brev til Statsministeren med protest mot USAs krig mot Irak.

FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325.

På Landsmøtet 2002, ble det vedtatt å sette ned en komité for å jobbe med resolusjon 1325. Studiering ble opprettet i Sandnes, hvor 2 av Stavangeravdelingens medlemmer deltok. Vi hadde mange møter med interessante og engasjerende diskusjoner. Vi gikk blant annet gjennom mye ny og gammel informasjon om emnet. Våre drøftinger førte til rapport til IKFFs landsstyre, og den ble tatt inn i *fred og frihet* nr. 3-2003

Stavanger 28.01.2004

Kari Foldøy, Leder

Sidsels plukk

I forrige nummer plukket jeg fra arbeidet med markeringen av 1905 - 2005 og lovet å fortsette med det. Det har imidlertid ikke skjedd mye nytt om Kvinnemuseets og IKFFs samarbeid om dette i sommer. Det får

derfor utstå til neste nummer av bladet. Ved gjennomlesing av gamle utgaver av *fred og frihet* fant jeg at det er mye de samme sakene som er blitt tatt opp nesten ustoppelig. Jeg velger derfor denne gangen å komme med et lite plukk i referatet fra Landsstyremøtet 21. juni 2004. Møtet arbeidet lenge og godt og hadde hele 11 punkter i referatet – viktige og aktuelle saker alt sammen, men jeg velger å stoppe ved punkt 7. Det handler om "Politiske utspill, opprop, aksjoner osv".

Det er ønskelig at landsstyret tar opp ulike politiske utspill på hvert møte. Hvert enkelt landsstyremedlem oppfordres herved til å skrive ned noen ord, dersom en kommer over en aktuell politisk sak.

Jeg synes alle våre medlemmer rundt om i landet skal ta denne oppfordringen til seg. Vi har medlemmer fra Agder i sør til Finnmark i nord, og det er vel litt dumt at bare Oslo og det sentrale Østland skal komme med innspill i så viktig disiplin. Det tenkes tanker og skjer ting over hele landet.

Kom igjen, kanskje det er andre interessante saker enn politiske utspill som det kan være nyttig å la alle få vite om. Har du lest en aktuell og relevant bok som du unner andre å lese, kan du skrive en anmeldelse av den til nytte for alle leseglade fredsvenner.

Send E-post til ikff@ikff.no, eller skriv et vanlig "gammeldags" brev til IKFF, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo eller ring 23 01 03 40 mandag til torsdag kl 10.00- 14.00.

Ja, dette var dagens lille plukk og oppfordring

Fredsbevarende styrker utnytter lokale kvinner

Pr dags dato er det rundt 55 000 personer fra 97 land som deltar i fredsbevarende operasjoner i 16 land. Utfordringene som møter dem er mange og komplekse.

I det store bildet bidrar Jisse mennene (kvinner i mindretall) til å opprettholde fred, stabilitet og gjenoppbygging av tidligere konfliktområder. Men det kommer stadig flere rapporter om lokale kvinner og barn som utsettes for seksuelle overgrep av fredssoldater.

Varer og tjenester byttes mot sex i flyktningleire i Liberia, Guinea og Sierra Leone og antall fredssoldater som kjøper sex, inkludert av mindreårige jenter, øker. Ved siden av å være en sterk misbruk av tillit og makt, kan en slik oppførsel fra fredssoldatene ha store konsekvenser for kvinnenens og jentenes framtid.

Fra tidligere vet man at militære baser har bidratt til en økning i antall kvinner i prostitusjon, som senere blir et mål for sex-turisme når de militære trekkes ut av området.

FOKUSnytt Nr. 07/2004; Pambazuka News, www.pambazuka.org

WILPF krever umiddelbar uttrekking av okkupasjonsstyrkene fra Irak

"Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (WILPF) fordømmer den USA-ledete invasjonen og okkupasjonen av Irak. Vi krever at USAs og koalisjonspartnerenes regjeringer umiddelbart trekker ut av Irak alle militære styrker og private firma som er knyttet til okkupasjonen. For å redusere risikoen for sivile væpnede konflikter må alle utenlandske enheter ta med seg egne våpen og militærutstyr. Ingen stat har rett til å blande seg opp i et annet selvstendig lands folk og politiske ledelse.

Vi krever at FN og det internasjonale samfunn rettsforfølger de som har ansvar for forbrytelser mot menneskeheten og for å ha startet denne ulovlige krigen. Det internasjonale samfunn må gjøre dem ansvarlige for å betale erstatninger og for gjenreisningen.

Vi ber om solidaritet fra alle verdens folk for å få en slutt på denne okkupasjonen og for å hjelpe det irakiske folk til å gjenreise sitt land." Vedtatt av WILPFs 28. internasjonale kongress, 2004.

Kvinner som fredsbyggere

Kvinnens rolle som ofre i krig og konflikt situasjoner er vi kjent med fra media. Men når får vi høre om kvinner som fredsbyggere, fredsforhandlere og gjenoppbyggere av samfunn?

Det er 10 år siden folkemordet i Rwanda. Markeringene av dette har satt nytt fokus på de grusomme hendelsene og ettervirkningene av dem, som mange rwandere lever med i dag. På samme tid som demokratiet nå sakte vokser fram i Rwanda, kommer en mindre kjent historie til overflaten. Nemlig den viktige rollen tidligere ofre har spilt i å gjenoppbygge samfunnet. Ved valget i september 2003 fikk kvinnene historiske 49% av parlamentsplassene. I mai 2003 ratifiserte Rwanda en ny grunnlov som sier at 30% av ledende stillinger i beslutningstakinge organer skal besettes av kvinner. Kvinnene i Rwanda har spilt en svært aktiv rolle i gjenoppbyggingen av landet og har blitt viktige aktører i samfunnet.

Altfor hyppig blir kvinner i konfliktsituasjoner sett på som forsvarsløse ofre. I virkeligheten er kvinner ofte sentrale etter konflikter og i forhandlinger om fred. FNs generalsekretær Kofi Annan sier at – kvinner, som kjenner konflikters pris så godt, er også bedre utrustet enn menn til å forhindre og løse dem.

Kvinner som arbeider for fred gjør seg gjeldende i alle verdens hjørner. Palestinske og Israelske kvinner har samlet seg og arbeider i felleskap for fred. I Nepal forsøker kvinner å oppnå representasjon i fredsforhandlingene mellom myndighetene og Maoistopprørerne. Kvinner engasjerer seg sterkt i de interne konfliktene i Colombia i protest mot borgerkrigen og i forhandlinger med geriljaen. Selv om deres innsats ofte er usynlig i det store bildet, utøver kvinner en enorm innsats for å oppnå fred i konfliktfylte områder.

Kilde: WOMENWATCH; Kvinner Sammen 2/2004

TV-aksjonen 2005 til FOKUS

"Lev vel – en verden uten vold mot kvinner!" blir tittelen på TV-aksjonen 2005. Kvinnenettverket FOKUS fikk tilslag på sin søknad om en informasjons- og innsamlingskampanje mot ulike former for vold mot kvinner: Handel med kvinner, vold i hjem og nærmiljø, kjønnslemlestelse og kvinner som er utsatt for konflikt og krig.

Det er nå 15 år siden TV-aksjonen for støtte til kvinner i den 3. verden. Aksjonen samlet norske kvinneorganisasjoner av alle typer, og har finansiert prosjekter i alle verdensdeler. FOKUS vokste fram av denne aksjonen, og er nå et nettverk med vel 60 organisasjoner og et sekretariat på 5 dyktige kvinner, finansiert gjennom en rammeavtale med NORAD. IKFF var med helt fra starten i 1989, med et prosjekt i Malaysia (yrkesopplæring av kvinner) og et i Palau (støtte til en kvinneorganisasjon som motarbeider USAs press for stasjonering av atomvåpen i den lille øystaten i Stillehavet). Senere fikk vi også støtte til et daghjem drevet av vår søsterorganisasjon i Peru, og fra 2002 har vi et FOKUS-finansiert samarbeidsprosjekt med WILPF Libanon, som fremdeles er i gang.

Det er for tidlig å vite hva slags prosjekter som kan få støtte gjennom den nye TV-aksjonen. Gjennom resten av dette året og hele 2005 er oppgaven å forberede kampanjen best mulig. IKFF ser sin del av arbeidet som en viktig del av gjennomføringen av resolusjon 1325. Vi bør bruke denne muligheten til å spre oppmerksomhet og kunnskap om kvinner som fredsbyggere, som bakgrunn for selve innsamlingen. 2005 er et viktig år for internasjonale kvinnespørsmål. Det er 10 år siden kvinnekongressen i Beijing, noe FN skal markere på ulike måter. IKFF deltar i arbeidet fra norsk side via FOKUS. Vi gratulerer FOKUS med en stor oppgave, og kommer tilbake i senere nummer av *fred og frihet* med oppdatert informasjon.

Mari Holmboe Ruge

RELATIVITET

Når kanonene drønner
Ute i Rakke,
Flytter sommerfuglene til ny blomst.

Eller fra sommerfuglenes side sett:
Når sommerfuglene flytter til en ny blomst,
Drønner kanonene i Rakke

Ernst Orvil

GRATULERER

Solvei Fjæstad

Mange av våre medlemmer drar på åra, men det hindrer ikke gode gamle IKFFere i å stå på og gjøre en innsats.

Solvei Fjæstad 90 år 31. juli - medlem av landsstyret og senere i Oslo-styret i mange år.

Kari Løchen 80 år 30. september - landsleder, norsk medlem i IEC og medlem av landsstyret i mange år.

Gudrun Oftedal 80 år 28. august - medlem og senere leder og kasserer i styret for Oslo og omland.

Kari Løken

Mari Holmboe Ruge 70 år. I sommer fylte Mari 70 år, nærmere bestemt 20. juli. Sommerbarn har muligheten til å gjemme seg bort når de har jubileer. Om Mari hadde planer om det, vet jeg ikke. Til Klassekampen sa hun at hun var aleine i stua. – Jeg fikk et overraskende frokostbesøk og noen hyggelige telefoner, men først og fremst ønsket jeg ro. Det er en alvorlig sak å bli 70, sa hun.

Hun ble hedret av Klassekampen (31. juli) med et større intervju med tittel "Kvinnen bak". Mer egnet tittel kunne de ikke ha funnet. Mari har for lengst passert egnet tidspunkt for å feire aktivisme i fredsbevegelsen. Det er 54 år siden hun hadde sitt første møte på en internasjonal sommerleir, "Nansen-camp". Som 16 åring ga dette dype og varige inntrykk. Som venstreradikal student ble hun seinere bedt av Marie Lous Mohr om å bli med i Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet. Siden har det gått slag i slag med nasjonalt og internasjonalt fredsarbeid, fredsforskning, byråkrat – en periode som rådgiver for regjeringen i ILO med blant annet urfolkskonvensjonen som tema, og med bare et mindre avbrekk i småbarnsperioden.

Jeg har faktisk et jubileum å feire jeg også, jeg har arbeidet med Mari i 10 år i IKFF. Og da fylte hun 60 år. Jeg opplevde en hardtarbeidende kvinne den gangen, med jobb i Alternativ Framtid, trakk i mange tråder og la ting til rette i IKFF, aktiv i FoRUM og jeg skjønnte etter hvert at det var mange tråder å trekke i og mye å balansere der også. Med sin lange historie i Kvinneligaen allerede ble det meningsfullt å sitte rundt det samme bordet og nyte kunnskapen og innsikten som hun raust delte med oss andre.

To år etter gikk hun av med pensjon. Hennes store ønske var å gå i dybden på Kvinneligaens historie. Jeg tror ikke det er blitt så mye tid til det. Det er synd, fordi det er så mye vi i dag burde kjenne til og ikke minst lære av. Det vi tror er epokegjørende i dag, viser seg at andre for ganske mange år siden har tenkt før. Men noe er det blitt, et par hefter som kom ut lenge før Mari gikk av med pensjon.

Mari er "kvinnen bak". Hun og Sidsel sørger for at kontoret driftes, at møter forberedes, at tråder henger sammen. Hun er også nå tilbake i styret med all sin kunnskap og refleksjoner. Hun har i perioder stilt opp for kontoret i Geneve og sørget for kontinuiteten der. Jeg har også lyst til å gi henne litt av æren, i hvert fall en god del av den, sjøl om den må deles med andre, for at arbeidet med FNs sikkerhetsresolusjon 1325 – Kvinner, fred og sikkerhet, har fått så stor plass i IKFF og at det også gjøres et spennende arbeid sammen med andre organisasjoner, både i og utenfor FOKUS. Og rett som det er, er Mari i Stockholm eller i Finnmark eller hjemme i Daas gate. Da er hun bestemor.

Ellen Elster

Gudrun Oftedal

Mari Holmbo Ruge

det legges opp til en alliansetilpasning av det norske forsvar.

Øvings- og skytefeltet i Nord-Norge

I kapittel 3,7,1 uttrykkes det tydelig at trening av utenlandsk personell skal gis høy prioritet, spesielt i Nord-Norge. *Skyte- og øvingsfelt tilrettelagt for NATO-bruk gjør oss attraktive. Går ønsket om å være attraktiv for de allierte foran hensynet til lokalbefolkningen og vern av sårbar natur i Nord-Norge?*

I en kronikk i *Nordlys*, 16 mars 2004, hevder forsvarsminister Krohn Devold at 'Nord-Norges posisjon som treningsområde for Norsk og alliert trening er viktig. I 2004 er to av tre av de store militære øvelsene lagt til landsdelen og 83% av utenlandske øvingsdøgn er planlagt gjennomført i nord'.

Dette fører til forurensning og naturødeleggelser i tillegg til tapping av ressurser, Helt konkret har økt øvingsvirksomhet i nord fått konsekvenser for reindrifta, etter som beiteområdene reduseres. Vi er også prinsipielt uenige i at det sivile nærsamfunnet skal brukes som arena for militær trening og de følgene et slikt nærvær bringer med seg,

Kvinner i krig og konflikt

IKFF savner en diskusjon i meldingen om kvinners rolle som fredsbyggere. FNs sikkerhetsråd har gjennom sin resolusjon nr 1325 satt kvinner som fredsbyggere på den internasjonale dagsorden.

Resolusjonen slår fast at kvinner har en selvfølgelig rett til å delta på lik linje med menn i alt fredsbyggende arbeid på internasjonalt, nasjonalt og lokalt plan. Men så langt, tre år seinere, er få av tilrådingene satt ut i livet. FN mangler et organ med ressurser til å sørge for gjennomføringen av resolusjonen. Det finnes heller ikke noe internasjonalt regelverk eller institusjoner for å følge opp kvinners representasjon i fredsforhandlinger og gjenreisingsarbeid.

Her i Norge har IKFF tatt initiativ til å gjøre resolusjonen kjent og bl.a. sørget for oversettelse av teksten, til norsk. Vi var også vertskap for et stort møte i juni 2003 der Elisabeth Rehn, tidligere forsvarsminister i Finland, nå engasjert i humanitært arbeid for FN, presenterte en stor rapport fra FNs kvinnefond UNIFEM om kvinners brutale virkelighet i ulike konfliktområder,

Norge er aktiv på mange

områder innen internasjonale fredsforhandlinger. Vårt land med sine sterke tradisjoner innen kvinne- og likestillingspolitikk bør gå foran for å sørge for at hensyn til kvinners deltakelse og kvinners situasjon blir innarbeidet i alle opplegg for slike prosesser.

I Norges hovedinnlegg under årsmøtet i FNs kvinnekomisjon i mars i år lovet statsråd Dāvøy at det skal opprettes et samarbeidsorgan mellom berørte departementer og relevante organisasjoner om hvordan arbeidet med gjennomføring av res. 1325 kan drives her i landet. Vi hilser dette forslaget velkommen men understreker at det også må settes av ressurser til forskning og utredning på dette feltet. Institutt for fredsforskning og andre miljøer har god kompetanse på området. Det har også det internasjonale NGO-miljøet. IKFF stiller gjerne opp, også for stortingsrepresentanter for ytterligere informasjon om resolusjon 1325.

Til slutt: I Sveriges Riksdag er det opprettet en "venneforening" for resolusjon 1325. Kanskje en ide også for vårt parlamentariske miljø? Og husk - dette er ikke en sak som bare angår kvinner!

DIALOG

Larmen og stillheten
møtte hverandre
i et veikryss.
Hei, sa larmen, ser du
ikke at jeg er larmen.
Larmen kjører bestandig for
grønt lys.
Stillheten sa:
jeg er det grønne lys.

Ernst Orvil

Innlegg fra IKFF under Forsvarskomiteens høring 19.april 2004

Innlegget begynner med en redegjørelse av hva WILPF/IKFF står for, som vi sløyfer her.

Vi ønsket å kommentere fire punkter i vårt innlegg:

- Ø Generelt om forsvarsbegrepet
- Ø NATO-spørsmålet
- Ø Øvings- og skytefeltet i Nord-Norge
- Ø Kvinner som fredsbyggere.

Introduksjon:

IKFF ønsker et utvidet forsvarsbegrep som inkluderer ikkevoldsforsvar, sivilt- og katastrofeforsvar i tillegg til det militære. Stortingsproposisjonen gir ikke alternativer til militær strategi og maktbruk. Dette er bekymrende for IKFF ettersom ett av Regjeringens sikkerhetspolitiske mål er å bidra til fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden. IKFF støtter NFRs uttalelse om at fredsbygging først og fremst er et sivilt anliggende. Sammenblanding av humanitære og militære oppgaver har i praksis bidratt til usikkerhet og forvirring blant de sivile i de aktuelle områdene.

IKFF er uenig i at forsvaret skal være det mest sentrale virkemiddelet for å oppnå de sikkerhetspolitiske målene som er skissert i Stortingsproposisjon 42, kap 3.5 Uttalelsen i kapittel 3.8.1 om militær makt til løsning av ikkemilitære oppgaver, vitner om liten vilje til å tenke alternativt, selv i situasjoner hvor militære maktmidler kan og bør

erstattes med andre virkemidler. Her vil IKFF benytte anledningen til å støtte NFRs uttalelse om undervurderingen av kompetansen i norske fredsorganisasjoner og det internasjonale nettverk disse organisasjonene har. IKFF er norsk seksjon i et stort internasjonalt nettverk av kvinner som arbeider med og kjenner til hva kvinner har å bidra med i fredsprosesser og fredsbygging. Denne kompetansen og andres bær brukes og videreutvikles som et klart supplement og alternativ til militære virkemidler i arbeidet for å skape fred og stabilitet,.

Uttalelsen i kapittel 3.8.1 om at militære styrker skal påta seg flere typer oppdrag enn de tradisjonelt militære, ser vi på som en urovekkende utvikling, spesielt om dette innebærer at humanitære og militære roller blir blandet. Dersom disse nye oppdragene er av fredsbyggende art, mener IKFF at de bør settes bort til sivile og andre institusjoner.

NATO-spørsmålet

Stortingsproposisjonen slår fast at Nato utgjør hjørnesteinen for norsk sikkerhet. IKFF har vært mot norsk medlemskap i NATO fra starten i 1949. La oss sitere hva IKFF skrev til Stortinget om dette i mars 1949, for 55 år siden: " *Vi mener det er Norges fremste oppgave å arbeide for fred og avspenning i de*

internasjonale forhold og å styrke FN. Det vil si en utenrikspolitikk som fast og konsekvent følger FNs prinsipper, og ikke går på akkord for å oppnå høyst tvilsomme fordeler for Norge ved å slutte seg til en militærpakt som kan sette verdensfreden i fare Denne skepsisen har vist seg å være berettiget, ikke minst pga utviklingen av alliansen siden 1999.

Det er tre hovedpoeng som vi i denne sammenheng vil trekke frem:

- Ø NATO baserer sin strategi blant annet på atomvåpen, og om nødvendig, første bruk. Vi kan ikke se at atomvåpen nevnes i den aktuelle Stortingsproposisjonen. Hva er norsk politikk på dette området?
- Ø I forbindelse med utvidelsen av NATO står det i kapittel 3.6.2 at teknologiske ulikheter må søkes utjevnet. Slik standardisering betyr ytterligere våpenproduksjon, som vil føre til økt ressursforbruk og miljøødeleggelser også i fredstid.
- Ø IKFF er sterkt imot NATOs "out of area" politikk og samtidig for en vesentlig styrking av FNs folkerettslige mandat. Etter vårt syn styrker man ikke FN ved å overføre ansvaret for militære operasjoner til organisasjoner som NATO. Derfor er vi også imot det forsvarskonseptet som forepeiles i kapittel 5.2.3, hvor

Politisk påvirkning:

Lobbyismens muligheter

Av Elin Christiansen

Lobbyisme handler om å påvirke politikerne i deres arbeid og bruke de åpne demokratiske kanalene som finnes. Enda mer enn påvirkning, dreier lobbyisme seg om å lære politikerne ting de ikke har kunnskap om eller tid til å sette seg inn i. Dette stiller store krav om kunnskap og kompetanse til de som driver lobbyisme.

En ting er fagkunnskap som politikerne mangler, men vel så viktig er kunnskap om det politiske system og prosessene. Saksgangen i Stortinget er det viktig å ha kjennskap til, og ha en forståelse av hvor dokumentene kommer fra og hva de skal brukes til. Det er lett å sette seg inn i saksgangen i Stortinget på internettsiden www.stortinget.no. Når man kjenner prosessen og saken man ønsker å jobbe med, er det flere kanaler man kan benytte seg av for å påvirke politikerne. Høringer i komitéene blir beskrevet som den formelle kanalen, hvor interessegrupper og organisasjoner får uttale seg i åpne eller lukkede høringer. Uformelle metoder, slikt som et avtalt møte eller et brev til en rådgiver

eller stortingsrepresentant er også gode fremgangsmåter for lobbyister.

Kravet til kunnskap og kompetanse gir organisasjoner og interessegrupper et stort potensiale når det gjelder lobbyisme. Spisskompetanse, engasjement og troverdighet er viktige faktorer i møte med politikerne. Inntil nå har næringslivet vært mer på banen enn organisasjonene når det gjelder politisk påvirkning, men i den senere tid er det blitt lettere å være oppdatert om hva som skjer i Stortinget. Aktivitetene og debattene i Stortinget er meget godt planlagte, og kalenderen ligger tilgjengelig for alle på www.stortinget.no.

God lobbyisme handler om å komme med merknader i en sak komitéene jobber med, og få den inn i tide. Komiteene jobber for å ta riktig avgjørelse, men er avhengig av informasjon og kunnskap om hvordan vedtaket vil påvirke ulike grupper i samfunnet. Og det er her ulike organisasjoner og grupperinger kommer inn i bildet. IKFF deltok i april i år på en åpen høring i Forsvarskomiteéen i forbindelse med Forsvarets langtidsplan.

Samkjøring og en organisert strategi med de andre organisasjonene som jobbet for samme sak, gjorde at det var en samstemt og sterk gruppe som støttet og underbygget hverandres argumenter og på den måten fikk understreket budskapet.

Det er viktig å være ute i god tid dersom man skal påvirke og ha innflytelse i de politiske prosessene. Å komme med en innstilling dagen før en komité har avgivelsesfrist har lite for seg. Man vil ofte også ha en sterkere sak dersom man presenterer noen punkter som vil styrke en melding eller innstilling i stedet for kun å hakke den opp i biter og peke på mangler og svakheter.

Lobbyisme i et nøtteskall handler om å formidle informasjon. Det er viktig å være entusiastisk og tro på det man lobber for. Troverdighet og kunnskap er et minimum i møtet med politikerne. Kanalene er åpne og mulighetene er der, men det krever hardt arbeid og gode forberedelser. IKFF fikk taletid i samme forum som Røde Kors, fylkeskommuner og andre organisasjoner hos Forsvarskomiteéen i april i år. Det er ikke noe hinder for at vi skal gjøre det igjen, og påvirke politikerne i deres valg med vår kunnskap og vårt engasjement.

Elin Christiansen, MA Conflict Resolution, Lancaster University og tidligere praktikant i IKFF.

Norges Fredsråds arbeidsgrupper

Norges Fredsråd organiserer tematiske arbeidsgrupper etter medlemsorganisasjonenes ønsker. I regi av arbeidsgruppene organiseres det seminarer og konferanser, gjennomføres ulike prosjekter om fred og forsoning og menneskerettigheter, høringsrunder og lobbyarbeid på Stortinget.

1. Lobbygruppen

Gruppen er en serviceinstans som kan bistå de andre arbeidsgruppene i deres behov for lobbying og kontaktformidling. Gruppas aktiviteter er organisert i prosjekter som er valgt ut fra arbeidsgruppene behov og prosjektenes tidsmessige aktualitet for lobbyvirksomhet.

2. Utvikling av Fredsbevegelsen

Fredsinitiativet Ingen Krig mot Irak uttrykte interesse og et engasjement for fredsarbeid som gruppa ville ivareta. Fredsarbeidets innhold og hvordan fredsbevegelsen kan vitaliseres er hovedfokus for gruppa som skal se på hvordan fornyelse kan skje i forhold til rekruttering, kapasitetsbygging, innhold, form og politisk påvirkning.

3. Fredsundervisning med ansvar for oppfølging av Haagappellen

Gruppen har utviklet hjemmesida www.fredsundervisning.no, et verktøy for å forenkle lærernes arbeid i forhold til fredsundervisning på norske skoler. Målet er at lærere skal kunne bruke nettsida for raskt å kunne sette seg inn i og planlegge egne verksteder i freds- og menneskerettighetstemaer. Gruppen har sammen med PIO inngått et samarbeid med General Union of Palestinian Teachers for å tilpasse hjemmesida til konfliktområder med fokus på Palestina.

4. Fredsbygging og sivile alternativer til militærintervensjon

Det finnes bedre alternativer for Norges innsats i konfliktområder enn militær innsats. Slike alternativ utforskes allerede i mange europeiske land og i FN. Norge har gode forutsetninger for å kunne være en drivkraft i denne utviklingen, men en helhetlig tenkning rundt reaksjonsmønstret i konfliktsituasjoner savnes. Arbeidsgruppen arbeider nasjonalt og internasjonalt for å fremme sivilinnsats i konfliktområder.

I samarbeid med CCM og MEKON har gruppa søkt om midler for å kartlegge ressurser som bidrar til kompetanseøkning innenfor meklings i Norge.

5. Midtøsten: Brobygging, Israel

Gruppen skal synliggjøre den israelske fredsbevegelsens arbeid for alternative og ikke-voldelige løsninger på konflikten i Midtøsten. Den ønsker å vise at det finnes alternative stemmer i Israel i forhold til de politikere som i dag kommer fram i media med en bastant militant og undertrykkende profil i forhold til palestinerne. Et ledd i denne synliggjøringen er å bli bedre kjent med ledende israelske fredsorganisasjoner. Det er laget en oversikt over 40 israelske fredsorganisasjoner. Gruppen har også en rådgivende rolle i Fredsundervisningsprosjektet i Palestina.

6. Sri Lankan Peace Process

Gruppen vil følge rollen som Norge har i fredsprosessen på Sri Lanka. Den ønsker også å heve kompetansenivået om konflikten og det politiske livet i Sri Lanka i Norge. De norske ikke-statlige organisasjonene som jobber i Sri Lanka, trenger koordinering og dette kan gruppa bidra til. I tillegg vil gruppa støtte prosjekter i Sri Lanka som er drevet av innbyggerne sjøl. Gruppen tar utgangspunkt i ikkevoldsetikk og ønsker ikke å ta politisk side i konflikten. Gruppen arbeider også for barnrettigheter i Sri Lanka og deltar i et nettverksarbeid for å beskytte barn fra verving til geriljaen.

7. Våpenhandel og ikke-spredning

Målet for gruppa er å kunne påvirke Stortinget i dets årlige gjennomgang av norsk våpeneksport. Arbeidet omfatter en massiv lobbyvirksomhet i forhold til de årlige stortingsmeldingene om norsk eksport av forsvarsmateriell. Parallelt jobber gruppa med Control Arms kampanjen og arbeidet for å få til gjennomsiktighet, obligatoriske sluttbrukerklæringer og generell innstramning av det nasjonale og internasjonale regelverket.

8. Stortingets fredsgruppe / partiprogram

Gruppen jobber med partienes holdninger til fredsarbeid. Den forsøker å påvirke partiprogrammene for stortingsperioden 2005 – 2009 i retning av en mer aktiv fredspolitik. Gruppen startet med å lese gjennom partiprogrammene til de politiske partiene og bestemte hva som skulle bli tatt opp med partiene.

9. 1905 Jubileum for unionsoppløsning

Gruppen vil bli bedre kjent med og utdype samarbeidet med svenske fredsorganisasjoner for å markere den fredelige unionsoppløsningen. Staten har allerede ansatt et profesjonelt PR-firma for å planlegge begivenheter i 2005. Gruppas oppgave er å påvirke at hovedtemaet for markeringen av unionsoppløsningen får et fredsperspektiv.

Babs Sivertsen

Ellen Elster

den baserer seg hele tiden på ideer og innspill fra gruppene. Vi ser jo at det er nødvendig med profesjonelle krefter for å kunne nå fram. Kunnskapen som kommer fra gruppene omformes på en måte slik at det skal nå fram til de rette tidspunktene. Dette kan vi ikke gjøre uten at noen faktisk utvikler seg profesjonelt. Fredsarbeid kan ikke drives effektivt uten lønnede medarbeidere som kan følge med prosessene i Stortinget og i departementene, og være der når det trengs. En kan ikke forvente dette av organisasjonenes medlemmer som ofte har andre gjøremål.

- Vi baserer oss i stor grad på arbeidsgrupper som arbeidsform. De blir startet på initiativ fra medlemsorganisasjonene, og det foreslåtte mandat behandles i styret. Fredsrådet bidrar med sekretariatshjelp og kompetanse, gjerne fra ekspertmiljø som NUPI og PRIO, også fra lobbygruppa som fungerer på tvers av alle gruppene.

- I dag har vi omkring ti arbeidsgrupper hvor av fem er aktive, blant annet fredsundervisning hvor vi har flere prosjekter. Denne gruppa retter seg mot lærere i skolen og bidrar med pedagogiske tilnærminger gjennom en internettside. Vi skal nå gå inn i et samarbeid med palestinske lærere som skal utvikle et lignende system i Palestina. Hvis dette blir vellykket, står Sudan for tur. Vi har arbeidsgrupper for Midt-Østen og Sri Lanka med mange prosjekter. Fredsrådet er gått sammen med CCM (Center for Conflict Management) og MEKON (gruppe for Mekling og Konflikthåndtering) med et prosjekt for å kartlegge de mange ulike aktører med kompetanse innenfor mekling og konfliktløsning. Sektorene er blant annet forsvar, utenriks, utdanning, kriminalomsorgen osv. Vi planlegger en idekonferanse med tanke på å finne fram til gode metoder for å koordinere de ulike vinklingene, kanskje etablere en ressursbase som kan benyttes både fra utlandet og innenlands. Og jeg har også lyst til å nevne at vi har fått til en gruppe med innvandrerkvinner, som fungerer uformelt, men som viser seg å møte regelmessig for å ha anledning til å diskutere fredspolitikk.

- Norges Fredsråd er en paraply for ganske mange store og små organisasjoner og med ulike meninger og prioriteringer. Vi så jo et eksempel tidligere i vinter på at det ikke er helt enkelt i alle sammenhenger.

- Det er ikke alltid like enkelt. Hvis det er stor sprik mellom hva organisasjonene mener om en sak, uttaler vi oss ikke. I stor grad baserer vi oss på konsensus og sunn fornuft. Dersom det for eksempel er en organisasjon som har store motforestillinger i en sak, holder vi lav profil. Det er nok en grunn til at vi foretrekker å basere arbeidet på utvikling av policypapers rettet mot definerte målgrupper, som medlemsorganisasjonene har mulighet til å påvirke, framfor aksjoner i samarbeid med mange andre organisasjoner, og hvor det er fare for at plattformen endres underveis uten at medlemsorganisasjonene har mulighet til å uttale seg.

Norges Fredsråds medlemsorganisasjoner
Bestemødre for fred
Changemakers
Den Norske Fredskomiteén
EMBLA "ro for fred"
Folkereisning mot Krig
Fred med naboene (avventer godkjenning på årsmøtet 2005)
Human Rights March
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
Informasjonsarbeidere for fred
Internasjonal dugnad
IFOR Norge (Kristent Fredslag)
IGNIS (Institutt for Global nettverksarbeid, informasjon og studier)
IOGT i Norge
Juvente
Nei til Nye NATO
Nord Norsk Fredssenter
Norges Fredslag
Norges Kristne Student forbund
Norske Leger mot Atomvåpen
PIO (Palestina Israel Oslo)
Peace Point Foundation
PRESS
Transformator
Senter for Konflikthåndtering
Skoletorget
Transcend Norge
Vennenes Samfunn Kvekerne
World Voices

Fred betyr å innse hvor like mennesker er, ikke å se truende forskjeller som skaper avstand. Sett navn på en forskjell – en verdi, en holdning, et valg – som truer deg. Sett deg ikke til dommer over denne forskjellen, men forsøk å forstå den.

Carol Ann Morrow

(Til norsk: Tom Thorsteinsen)

Norges Fredsråds arbeidsprogram

- Være en ressurs for stortingsrepresentanter ved å bringe fram informasjon som representantene sjøl ikke kan skaffe til veie.
- Knytte bånd til flere departementer og søke midler fra flere steder enn fra staten. Fredsrådet arbeider også overfor myndighetene for å få økte bevilgninger til fredsarbeid.
- Nettverksbygging i Norge gjennom Fredsforum, Nyhetsbrev, Internettportal, seminarer, deltakelse i andre nettverk.
- Nettverksbygging internasjonalt gjennom International Peace Bureau, Vanunukampanjen, fredsbygging i Europa, World Association of Teachers for Peace, OSSE-nettverket.
- Service for medlemsorganisasjonene med sekretariat for disse, drifting av hjemmesider, sikre møterom osv, formidle arbeidsledige akademikere til både sekretariatet og til medlemsorganisasjonene. Service ytes også til de ulike arbeidsgruppene som medlemsorganisasjonene tar initiativ til.
- Politisk påvirkning gjennom Fredsrådets lobbygruppe for å kanalisere alternative forsvars- og utenrikspolitiske argumenter og underlagsdokumenter som er utarbeidet i regi av arbeidsgruppene til myndigheter og til offentligheten.
- Ha en aktiv mediaprofil og drive fortløpende informasjonsspredning.

For mer informasjon se hjemmesidene www.nowar.no

Norges Fredsråds leder,

Intervjuet av

Norges Fredsråd er en paraplyorganisasjon for 27 norske fredsorganisasjoner. Fredsrådet har i de seinere årene hatt en voldsom oppblomstring av aktiviteter og gjort seg synlig utover fredsbevegelsen i media og på gata – ikke uten kontroverser. fred og frihet har snakket med Babs Sivertsen, daglig leder, om Fredsrådets aktiviteter.

- Oppgavene til Norges Fredsråd kan deles i tre hovedområder, sier Babs Sivertsen. – Vi skal yte service til medlemsorganisasjonene, vi skal drive fredspolitisk påvirkning i samfunnet og særlig rettet mot politiske myndigheter, og vi skal utvikle fredskultur ut fra UNESCOs forståelse av begrepet (se egen artikkel i dette nummeret).

- Særlig for de minste organisasjonene er det viktig at vi støtter opp og bidrar med ulike typer sekretariatshjelp. Forøvrig er vi mest aktive når det gjelder fredspolitisk påvirkningsarbeid. I dag prioriterer vi direkte påvirkning av politiske myndigheter gjennom lobbyvirksomhet og dialog på ulike måter. For eksempel ved at vi tar en lunsj sammen, og at vi utarbeider høringssvar og posisjonsdokumenter på en rekke områder.

- Jeg kan bare nevne våpenhandelsgruppa som har vært svært aktiv gjennom å lobbe for mer gjennomsiktighet av våpenhandelen. Det har vi delvis fått til. Dermed gir det oss mulighet å få innsikt i hva som produseres, hva som selges hvor og i hvilken grad det er i henhold til lovverket. Vi kunne påvise at Norge har verdens største eksport av våpen pr capita. Den nye kunnskapen har vi benyttet målrettet overfor utvalgte politikere i Stortinget og har fått god dekning i Dagsnytt.

- Det handler mye om å utvikle strategi i forhold til de sakene vi jobber med. Vi ber om små endringer, får til dialog med politikerne på temaet, og så håper vi at politikerne sjøl vil trekke konklusjoner (de "riktige") for å få til endring.

- *Med så stor vekt på lobbyvirksomhet fører ikke det til at organisasjonen blir mindre synlig utad?*

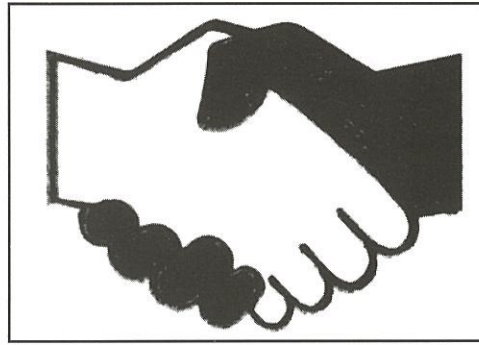
- Jo, det er nok riktig, men gateaktiviteter er veldig krevende. Fredsinitiativet Ingen Krig mot Irak nærmest spiste oss opp. Vi var nødt til å se på dette i forhold til ressursbruken og fant ut at vi ville være mere effektive ved å rette aktivitetene direkte mot politikerne.

- *Er det slik at aktivt fredsarbeid er en umulighet når det ikke er betalte medarbeidere? Blir det ikke lett slik at kontoret tar over for medlemmene?*

- I teorien skal arbeidet gjøres i arbeidsgruppene, mens vi sørger for sekretariatsfunksjonen. I praksis blir det slik at det er lobbygruppa som tar seg av det politiske påvirkningsarbeidet. Men

Ingrid
Eide

vesen, her har militærvesenet et land." Flere militærkupp vitner også om det, satsingen på kjernevåpen likeså. Nå er det imidlertid forhåpninger om fredeligere forhold til India og troverdige steg i retning av mer demokrati. I samarbeid med styresmaktene skal FN-systemet lage et felles opplegg for utvikling. Prioriteringene er klare: folkelig medvirkning i styre og stell, fattigdomsbekjempelse, helse og utdanning for alle.

UNESCO har naturlig nok satset mye på utdanning for alle og især for å sikre jentenes skolegang. Nylig var 6000 skolebarn ute i demonstrasjonstog med undervisningsministeren og UNESCO-direktøren i spissen. Begge er kvinner. Toget gikk hovedgaten til nasjonalforsamlingen der de fremla sine krav og forslag. Det skjer en bevisstgjøring innen utdanningssektoren og tallrike avisoppslag forteller at UNESCO er en konstruktiv pådriver og formidler av erfaring i dette reformarbeidet. Pakistan ble det første landet som fikk ferdig en tiårsplan for alfabetiseringsarbeidet med sikte på å nå FNs tusenårsmål innen 2015.

Pakistan har også tatt imot mer enn 3 mill. flyktinger fra Afghanistan. I årevis har de bodd i flyktingeleire og slumområder. UNESCO har nå mobilisert, rekruttert og nyutdannet lærekrefter blant dem, og flere skoler er satt i gang.

Enten flyktingene blir i Pakistan eller vil bygge en fremtid i Afghanistan, er dette folk som er særlig konfliktutsatt. UNESCO vektlegger både fredsundervisning og jenters rett til utdanning i alt dette flyktingearbeidet.

UNESCO-kontoret har også ønsket å fremme samfunnsvitenskapelig forskning og institusjonsbygging. Forsknings temaene er viktige for landet: byfattigdommen, flyttestrømmer, menneskerettigheter og kjønnsroller, informasjonsadgang og frie medier. Hva er UNESCOs bidrag? Det blir å skape møteplasser og nye samarbeidsformer, bringe inn internasjonalt kjente forskere og bygge nettverk, sikre fremdrift og publisering og åpne muligheter for tverrfaglige prosjekter der samfunnsmedie- og kunsthøgskole kan gjøre nyskapende arbeid som synes i offentligheten.

Innsatsen på kulturfeltet tar selvsagt utgangspunkt i UNESCOs konvensjoner og vedtak om bevaring av verdensarven, sikring av kulturelt mangfold og utøvende kunstneres status. Pakistan er rikt på kulturarv, her er byanlegg med en femtusenårig historie, invasjon har kommet over land og hav og har satt tydelige spor, det er festningsanlegg og palasser, haver og monumenter. UNESCO bidrar teknisk og økonomisk for å berge kultur-

arven, bygge bevissthet og kompetanse og sikre allmennhetens adgang, bruk og nytte av denne kultursatsingen. Man kunne jo fristes til å si at dagens utfordringer med fattigdom og befolkningspress, arbeidsløshet, forsøpling og forurensning må løses først - og så får heller kulturarven forvitte og forfalle. Like gjerne kan argumentet snus: det skapes arbeidsplasser, yrkesstolthet og identitet omkring kulturarven, de rengjorte anleggene blir steder folk får oppleve skjønnhet og finner ro. Men betyr det noe for freden? Når et muslimsk land sikrer landets buddhistiske kulturarv er det et signal om en lengre og bredere dialog mellom sivilisasjoner enn den dagens religiøse ledere fører i lukkede rom, hvor viktig den enn er. Fagfolkene som restaurerer Shah Jahans pallass i Lahore vil gjerne besøke kollegene ved Taj Mahal i Agra. De undres om ikke fredsfølerne mellom Pakistan og India nå endelig kan gjøre et faglig samarbeid over grensen mulig. Fred gir muligheter, griper man dem, styrker man freden. Eller, for å sitere UNESCOs konstitusjon "man bygger et forsvar for freden i menneskenes sinn." I det stykket er Ingeborg Breines en sann mester. Nå skal hun videre til Geneve og sørge for UNESCO som medlem av FN-familien.

XXXXX

UNESCO I PRAKSIS

Av Ingrid Eide

De siste tre årene har UNESCOs feltkontor i Islamabad hatt en sjef med solide røtter i Norge: Ingeborg Breines har vært i internasjonal tjeneste i over 10 år, og i disse dager er hun flyttet over til Geneve for å representere UNESCO overfor resten av FN systemet der. Hun forlot sin stilling som generalsekretær for Den norske UNESCO kommisjonen da hun fikk ansvaret for UNESCOs bidrag til FNs fjerde kvinnekonferanse i 1995 i Beijing. Det medførte økt vektlegging av kvinnekonferansenes tre mål: likestilling og utvikling var godt bearbeidet på de foregående konferansene, men fred var et tyngre tema i den kalde krigens dager. I 1995 var verden annerledes, krigene ble mer lokale og komplekse, og det ble klart at kvinner var både ofre og aktører før, under og etter voldelige konflikter.

Ingeborg Breines hadde både innsikt og mot og UNESCO-ledelsens støtte i et arbeid som skulle synliggjøre og styrke kvinners innsats for fred og ikkevold. Hun mobiliserte forskere til å belyse hva krig og fred betyr for kvinner og menn og især hvorfor og hvordan kvinner kan bidra til fredskultur og ikkevold. Kvinneaktivister fikk komme sammen til viktige og vanskelige møter i mange av verdens mest konfliktfylte områder. Det kunne tidvis minne

om Haag-møtet i 1915 som førte til at *Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF/ WILPF)* ble dannet. Da som nå møttes kvinner med direkte erfaringer fra voldelige konflikter, men med mot til å drøfte alternativer til vold og hevn. Møtene dette siste tiåret ble viktige fordi det ble skapt nettverk mellom kvinnene, og fordi de fikk støtte fra UNESCO og etter hvert fra andre deler av FN: først kom vedtakene i FN om fredskultur, så Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinners deltakelse i konflikthåndtering og fredsbygging, og sist den store FN rapporten om Kvinner, krig og fred.

UNESCO satset stort og bredt for fredskultur. En verdensomspennende kampanje samlet 75 mill. underskrifter. Logoen med en mørk og en lys hånd og teksten: "Freden ligger i våre hender" er i bruk i skoler og organisasjoner over hele verden. Flere bøker med faglige artikler er utgitt. Konferansene om kvinners fredsarbeid er gjengitt i rapporter og vedtak. Alt dette er blitt nyttig referansemateriale for oppfølging lokalt. En særlig innsats er gjort for fredsundervisning. En nestor på feltet, Betty Reardon fra Columbia University i New York har skrevet en grunnbok for lærere på alle nivå. Den er i aktiv bruk, og oversettes til mange nasjonale språk. Nå sist ble den oversatt til urdu, Pakistans administrasjons- og

undervisningsspråk.

Dermed er vi kommet til arbeidet som gjøres ved UNESCOs feltkontor i Islamabad. De 20 ansatte, tre internasjonale og 17 nasjonale, skal fremme hele UNESCOs saksområde og programforpliktelser i forhold til Pakistans behov og muligheter. Med sin lange og brede erfaring fra UNESCO-arbeidet både i Norge og ved hovedkvarteret i Paris kjenner Ingeborg Breines UNESCO fra alle sider. Viktigere er det kanskje at hun brenner for UNESCOs mål og mandat. Med norske og franske universitetseksamener og yrkeserfaring fra Forsøksrådet for skoleverket samt et personlig og sterkt forhold til kunst og kreativitet evner hun å representere UNESCO i hele sin bredde.

Pakistan er ikke et enkelt land: 150 mill. innbyggere, 1/3 lever under fattigdomsgrensen mens gjennomsnittsinntekten tilsvarende omtrent 3500 kr., 50 mill. er analfabeter og fortsatt er flere titalls mill. barn uten skolegang. Eliten er derimot velutdannet. Klasseforskjellene og forskjellene mellom by og land og mellom ulike regioner er så store at man undres over hvordan samfunnet henger sammen. Grensekonfliktene med India og de fire krigene har muligens bidratt til et slags samhold, men har også utarmet landet. Militærvesenet står så sterkt at det sies: "Andre land har et militær-

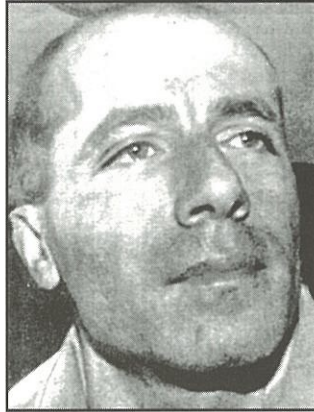
Fri - men fortsatt fange i Israel

Av Fredrik S. Heffermehl

Mordechai Vanunu, mannen som gjorde det uomtvistelig klart for allverden at Israel har atomvåpen, var tilbake i justisvesenet i Israel i juli. Etter 18 harde fengselsår, med et omfang av isolasjon som det er et mirakel at han overlevde med vett og forstand i behold, slapp han likevel ikke fri. Da han ble løslatt 21. april la myndighetene ned strenge restriksjoner, mot å snakke med utlendinger av ethvert slag om ethvert tema og fremfor alt mot å reise ut av landet - eller komme nærmere friheten, i form av lufthavn, marina, grense mot Palestina, utenlandsk ambassade etc. enn 500 meter.

Vanunu fremsatte krav til Høyesterett om å omgjøre og oppheve vedtakene, og jeg fikk sjansen til å overvære den muntlige høringen i saken. Det ble en spesiell opplevelse. Etter ti minutter ble alt publikum vist bort, her skulle det føres bevis om hvor farlig Vanunu fortsatt er for Israel. Hva som var langt verre var at også Vanunu - og hans advokater - ble vist bort. Statsadvokaten hadde tre greie og uimotsagte timer på egenhånd med de tre dommerne og forklarte og førte vitner og bevis.

Man finner ingen fagfolk utenfor Israel som mener at Vanunu i dag kan ha hemmeligheter av interesse for noen. Men den hemmelige forhandlingen om de hemme-

Mordechai Vanunu

lige hemmelighetene må ha gjort inntrykk på dommerne. Den 27. juli ble dommen lest opp - og Vanunu fikk ikke medhold på noe punkt. Utrolig nok, ikke engang det vide forbudet mot å snakke med utlendinger hadde retten noe å innvende mot.

Det aller verste ved dommen er at den understreker at restriksjonene kan fornyes så lenge det måtte passe myndighetene. Og, det er grunn til å frykte at det kan passe meget lenge og at Vanunu lenge kan få behov for det "kirkeasyl" (sanctuary) som han mottar i St. George's Cathedral i Øst-Jerusalem. Der fins et gjestehus (Pilgrim House) med bra og rimelig losji, også for vanlige reisende - så alle som skal til Jerusalem kan bo der og bryte litt av ensomheten hans.

Vanunu har hatt en trening i tålmodighet som ingen av oss kan fatte. Men han har

tatt det med styrke og fatning. Han er forbausende lite bitter over det han har vært gjennom, han har ikke den hevnrangen som man finner hos de som nå fortsatt nekter ham å få friheten og sjansen til å etablere et liv etter alle de årene som er tatt fra ham.

Vi arbeider videre med å få israelske myndigheter til å respektere traktatene om menneskerettigheter og vise menneskelighet, vi henstiller inntrengende til norske myndigheter om å verne ham mot overgrepene. Staten Israel viser ingen vilje til å beskytte hans grunnleggende rett til liv og personlig sikkerhet, med restriksjonene gjør de snarere det motsatte. Arbeidet for å finne en løsning går videre i en rekke land, og under oppholdet i Israel fikk vi mange nye, lovende støttespillere.

Oppdateringer, bl.a. min rapport med juridisk vurdering av rettssaken er lagt ut på www.peaceispossible.info. Det er viktig å ikke la folk som blåser i fløyta ("varslere"?) i stikken, så jeg har også tilrettelagt en internasjonal støtteinnsamling på www.vanunu.org. I Norge vil det være enklest å gi økonomisk støtte til Folkets Fredspris for Vanunu som er igangsatt av Norges Fredsråd og Nei til Atomvåpen - og som har kontonummer: **0539 14 93415**.

En overlevendes historie

Av Katja Bratseth

Under verdenskonferansen mot atom- og hydrogenbomber i Hiroshima 2. - 9. august møtte jeg en overlevende etter atombomben som ble sluppet over Hiroshima 6. august 1945.

Toshio Fukada, forteller om denne dagen, for 59 år siden. Han husker det som om det var i går.

- Hva som hendte her denne dagen, da atombomben ble sluppet over byen.

Den nå 76 år gamle mannen, smiler et litt trist smil.

- Frem til det tidspunkt bomben ble sluppet, var den 6. august 1945 en helt vanlig dag. Jeg var på dette tidspunkt student, men utplassert for å arbeide med å forsyne hærens våpenlager. Rett etter morgenmøtet, ventet jeg ved vest-inngangen av bygning nr. 2 for å motta dagens ordrer. Plutselig opplevde jeg et enormt lysblaff, ulikt noe annet jeg noen gang har sett. Det virket lysende oransje.

Jeg kan se på den gamle japanske mannen, at han kan se dette lyset for seg. Og vi forstår at selv om vi prøver, kan vi nok aldri riktig forstå hvordan dette må ha opplevdes.

- Jeg skyndte meg inn i et skur hvor det var lagret geværer. Rett etter ble jeg truffet av lysblaffet. Sand og støv virvlet i luften som var farget svart. Heldigvis var jeg

uskadd. Men da jeg så mot venstre, kunne jeg se at jerndøren var bøyd og jeg skimtet lysglimt fra brann gjennom åpningene rundt døren. Jeg sprang mot lyset, og klemte meg ut. Fordi luften fortsatt var fylt av sand og støv, kunne jeg ikke se så langt. Jeg kunne likevel se en enorm sky av røyk i vest. Jeg skjønnte at "noe" hadde skjedd.

- Hvordan var det med venner og familie?

- Mange av mine arbeidskamerater, som var blitt skadet, sprang rundt uten å vite helt hva de skulle gjøre. Kl. 10.00 fikk vi lov til å gå hjem. Men pga. store skader, var det ikke mulig å komme hjem til huset mitt. Jeg gikk tilbake til arbeidsplassen min, som nå var fylt av skadede mennesker. Huden hang i laser fra de forbrente kroppene, men jeg var hjelpeløs - hadde ingenting å hjelpe meg med, for å kunne hjelpe de stakkars menneskene. Jeg var sulten, og bekymret for familien

- Jeg prøvde så, enda en gang, å komme meg hjem. Denne gangen dro jeg sammen med en venn. Vi møtte skadede mennesker, som skrek ut i smerte. Forkullede kvinner med sine like forkullede barn i armene, og en budbringer død på sin sykkel. Hauger av døde mennesker lå forbrente i gatene, det samme gjorde hestene. Enkelte av de skadede menneskene sprang mot den

store elven, som renner midt gjennom byen, med tanke på at de kanskje kunne få døyvet noen av de store smertene med avkjølende vann. Senere så jeg at elven og området rundt, var fylt av døde mennesker - som ikke hadde greid å overvinne døden. Området hvor jeg bodde, lå i ruiner. Da jeg kom til huset mitt, var det bare deler igjen av det. Min far, som lå til sengs med brukket bein, og min søster var heldigvis i live. Verre var det med min andre søster, som jobbet i en butikk nærmere sentret der atombomben ble sluppet - jeg fikk senere vite at hun var død.

- Hvordan opplevde du å miste familie og venner slik og oppleve at hele byen ble brent ned?

- Selvfølgelig var det hardt å miste sin søster, og mange venner. Men jeg kjenner også til folk som mistet hele sin familie under atomvåpenangrepet, og som derfor må føle det mye verre. Det å se hele byen lagt i ruiner, med døde og sårede i gatene, gjorde et sterkt inntrykk på meg. Og noen av dem som opplevde denne dagen vil helst bare glemme de grusomme bildene, men jeg vil heller fortelle min historie til dere unge - i håp om at ingen noen gang vil måtte oppleve å bli rammet av atomvåpen i fremtiden.

hadde jeg stor interesse av å se norske elever framføre prosjektene sine og høre hva norske skolemyndigheter hadde å fortelle, i utlandet, om den norske miljøvernundervisningen.

Jeg var også tilstede på et møte der folk fra Nilinitiativet gjennomgikk dette vannprosjektet som angår 10 afrikanske land. Den politiske situasjonen mellom blant annet Kenya og Egypt som tidvis har vært truende på bakgrunn av uenighet om vannbruken. Det var interessant å høre at byråkratene og fagfolk forsøker å bygge ut infrastrukturen for et samarbeide om forvaltningen av bruken av Nilvannet. En av talsmennene mente at det ville bli lettere å få til en politisk løsning på fordelingen av vannet mellom landene når infrastrukturen var på plass.

Et annet møte var om våtmarksområder i Irak rundt Eufrat og Tigris. Her var det et samarbeide mellom italienske interesser og de USA-støttede myndighetene i Irak om å gjenvinne våtmarksområder i Irak. En tykk bok om vannsituasjonen i Irak ble delt ut. Det sto lite om virkningene av de to siste krigene, bare om alt det gale Saddam Hussein hadde gjort. Intet om amerikanernes bruk av uranvåpen og uranholdige tanks og hva dette fører til for folks helse og naturen. Våtmarksområder settes under vann igjen, mens etterlatenskaper av landminer og utarmet uran synes ikke å bli rensert opp på forhånd.

Jeg fikk også med meg "The unheard Voices of Women at CSD-12". Der innledet meget taleføre kvinner fra

blant annet afrikanske land, som Ms Anna Kajumula Tibaijuka fra Tanzania, Ms Maria Mutagamba fra Uganda og Ms Bience Gawanas fra Namibia

(nå OAU) om situasjonen for kvinner, når vanntilgang og sanitære forhold ikke er akseptable eller mangler helt.

Mange kvinner er henvist til å gjøre sitt fornødne ute og må ofte gå et stykke unna hjemmet. Dette fører til uønsket oppmerksomhet fra menn og iblant voldtekter. Unge jenter som har menstruasjon må være borte fra skolen, om de er så heldige å være der, fordi det ikke er forsvarlige sanitære tilbud. Mangel på vann gjør også at mange jenter får problemer med å prioritere skolegang, fordi de må bruke så mye tid og krefter for å hente vann til familien.

ATOMBOMBENES KIRKEGÅRD

er over hele verden. Den dag i dag ligger det tapte amerikanske atombomber i Middelhavet, Atlanterhavet, Stillehavet, i ei myr i North Carolina, muligens på Grønland. Ved et tilfelle holdt store deler av Vest-England på å forsvinne i en atomsopp, mens landsbyen Palomares i Spania fortsatt merker ettervirkningene fra 17. januar 1966. Da kom fire hydrogenbomber dalende ned fra himmelen.

USAs liste over ulykker med atomvåpen får en til å undres over at ikke verden for lengst er omgjort til en rykende atomørken. Magasinet på nett har lista over de kjente uhellene USA hadde med atomvåpen mellom 1950 og 1980. Den er lang, gruffull, og neppe komplett.

Historiene vitner om en kald krig der atombomber ved uhell og kløneri gikk i bakken, eller sjøen, en rekke steder verden over - og hvor flere av disse på mirakuløst vis *ikke* utslettet store deler av verdenskartet slik vi kjenner det i dag. Hva som skjedde etter 1980 er foreløpig ikke offentliggjort.

SPORLØST FORSVUNNET.

Det er verd å merke seg at Sovjetunionen aldri har offentliggjort noen tilsvarende liste over deres atomvåpenuhell. Den er neppe mindre spektakulær. Også Storbritannia, Frankrike, Kina, og andre kjente atommakter holder ulykkesstatistikken tett til brystet, av hensyn til rikets sikkerhet. Derimot er det lite som tyder på at sikkerheten til en skrekkslagen verden har vært atomkappløpets fremste hensyn.

<http://www.dagbladet.no/magasinet/2004/03/29/>

Militære utgifter og vann

Av Edel Havin Beukes

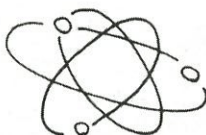
Ved bruk av atomvåpen, i krigstid eller ved tekniske eller menneskelige feil, vil det i værste fall være livsutslettende. Katastrofer i atomreaktorer og avfallsanlegg vil kunne berøre mange mennesker og store områder med matproduksjon og vannforsyning.

Dette var et viktig budskap jeg tok opp i mitt innlegg i ForUM's møte om "vann, krig og fred" som var et av flere arrangementer under Kommissjonen for bærekraftig utvikling (CSD) i New York tidligere i år. Kommissjonen møtes hvert år og dette var det 12.te møte etter den store miljøkonferansen i Rio de Janeiro i 1992. Hovedtemaene i år var ferskvann, sanitære forhold og bosetning, mens overordnede temaer var fattigdomsbekjempelse og bærekraftig produksjon og forbruk. Jeg deltok på vegne av IKFF og som medlem av ForUM's fredsgruppe og vanngruppe.

Uranvåpen

I innlegget mitt sa jeg videre at produksjonsprosessen til f.eks. atomvåpen og atomenergi også i fredstid gir alvorlige vannforurensninger og medfører et enormt ressursløseri. Mange land har tatt i bruk problemavfallet fra atomvåpen og atomenergi til produksjon av legeringsmetall i granater og tanks m.m. Dette gjelder først og fremst uran-238 (utarmet uran) som er et problemavfall i anrikings- og gjenvinningsanleggene. Dette er et noe misvisende navn, et bedre navn kunne være å kalle

det uranvåpen og urantanks. Det er snakk om radiologiske våpen og ikke våpen som gir en atomeksplosjon (kjedereaksjon).

Når disse uranvåpnene blir brukt i krig, antennes og forbrennes uranet til uranoksid og blir til ørsmå støvpartikler som kommer inn i levende organismer gjennom luft, mat og vann. Uranet sender ut alfastråling og er også et meget giftig tungmetall som gir flere typer skader på levende organismer. Uranforbindelsene er delvis oppløst i vann og anrikes blant annet i næringskjeden. Svært mange sivile og militære har fått alvorlige helseproblemer etter at uranvåpen er tatt i bruk. Uranvåpnene skader også arvestoffet DNA og kan føre til arvelige skader på fremtidige generasjoner.

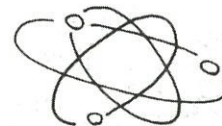
I det politiske og praktiske arbeidet under CSD-12 er det fremdeles tabu å ta opp en så viktig og ressursforbrukende sektor i samfunnet som det militære og se dette i forhold til miljø og utvikling. Heller ikke

den norske regjering tør å utfordre krigskulturen!

Militære utgifter og vann

En liten del av verdens militærutgifter kunne være tilstrekkelig til å dekke behovet for vann, sanitæranlegg og bosetning for alle mennesker. Dette siste fikk vi med i et av NGO-innleggene ved aktiv lobbying. Vi som vil minne om militærsystemets gjøremål må følge godt med også hos NGO'ene, slik at sektoren blir nevnt der det er mulig, for eksempel i innlegg eller debatt der organisasjonene er representert.

Det ble også tid til å delta på et undervisningsseminar der to norske elevgrupper presenterte gruppearbeid om vannspørsmål. Her ble også undervisningen i miljøvern i Norge gjennomgått. Tatt i betraktning at jeg har hatt

mange vannprosjekter siden slutten av 1960 årene med elever i videregående skole og vært politisk aktiv både i kommunal og fylkeskommunal sammenheng med blant annet vann og avløps-spørsmål,

Ikkespredningsavtalen på stedet hvil?

Av Edel Havin Beukes

Det er en total mangel på åpenhet og demokratisk kontroll med den hemmelige lagringen av amerikanske atomvåpen i seks europeiske land: Belgia, Storbritannia, Tyskland, Italia, Nederland og Tyrkia. Hellas hadde inntil nylig også slike våpen. Det er snakk om ca. 150 amerikanske atomvåpen i Europa.

Dette kom fram i *The Citizen Weapons Inspection Report* med anbefalinger som ble lagt fram av den belgiske senator Patrik Vankrunkelsven på det offisielle møtet under møtet om ikkespredningsavtalen (NPT) i New York i år. Den ble også nevnt på NGO-møtet. Denne rapporten og anbefalingene hadde sterk støtte fra medlemmer i det belgiske par-

lamentet fra forskjellige politiske partier.

NATO's forsvarsmistre i NATO's atomvåpenplangruppe er ansvarlige for å opprettholde disse atomvåpenlagre i Europa og signaliserer en manglende vilje til å oppfylle bindende juridiske forpliktelser for å oppnå atomvåpennedrustning blant annet under NPT-avtalens paragraf 6. Rapporten har et bilde på forsiden av NATO's europeiske forsvarsmistre under overskriften "Wanted for Nuclear War Crimes. For violation of the Non-Proliferation Treaty and International Humanitarian Law." Eneste kvinne blant disse er den norske forsvarsminister Kristin Krohn Devold.

NGO'ene hadde få muligheter til å snakke på de offisielle NPT-møtene. Men en av dagene hadde organisasjonene 3 timer til disposisjon. Susi Snyder fra WILPF hadde organisert 17 NGO-representanter som delte tiden og temaene mellom seg og

formidlet synspunktene til regjeringsrepresentantene. Representanter fra organisasjoner mot atomvåpen var sterkt representert med Hiroshimas ordfører i spissen.

Et annet tema på møtene var opprustningen av verdensrommet. Allerede i 1999 gjorde FN's generalsekretær Kofi Annan oppmerksom på at det mangler en bindende avtale for bæresystemer for våpen som raketter.

Overalt der jeg deltok i debatter påpekte jeg behovet for at folk som jobber for avskaffelse av atomvåpen og atomenergi, også bør delta på de viktige CSD-møtene der miljø- og utviklingsproblemer på grunn av mangel på bærekraftig utvikling, blir diskutert, og ikke minst den ikke bærekraftige produksjon og forbruk av atomvåpen. Verken regjeringer eller organisasjoner jobber på tvers av viktige saksfelt og det er etter min mening helt nødvendig!

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Norsk seksjon av:

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Trykkeri og sats :

Tøyen trykk A/S, Oslo

Leder

Norge aktivt med i atompolitikken

Av Ellen Elster

I forrige nummer av *fred og frihet* (nr 2/2004) skrev vi at NATO har satt i gang en forstudie for å undersøke hvordan NATO skal utvikle et felles atomvåpenforsvar, og at det fra NATOs side er vesentlig for alliansens evne til å møte nye trusler mot sikkerheten.

Lite visste vi at forsvarsminister Kristin Krohn Devold deltar i selve plangruppa NATOs Nuclear Planning Group, et utvalg hvor beslutningene om NATOs politikk for lagring og bruk av atomvåpen i ulike typer militære framtidbilder fattes. NATO beskriver dette forumet som et av de aller viktigste militære beslutningsorganene i alliansen.

- Devold burde trekke seg fra Nuclear Planning Group i NATO, sier Edel Havin Beukes, IKFFs leder, til Klassekampen 21. juni i år.

- Det er et grunnleggende problem at en norsk politiker sitter i et uprofilert NATO-organ og legger planer for hvordan atomvåpen skal lagres og brukes, uten at befolkningen er informert om dette, sier hun.

Hun minner om at norsk politikk har vært klart imot all bruk av atomvåpen, og sier at spørsmålet er mer aktuelt enn noensinne med utviklingen av såkalte "mini-nukes" som vil senke terskelen for å ta atomvåpen i bruk.

Det er egentlig ganske underlig at Norges forhold til atomvåpenpolitikken overhodet ikke tas opp i forslaget om det militære forsvarets framtid som ble behandlet av Stortinget rett før sommerferien. *fred og frihet* pekte nettopp på dette forholdet i forrige nummer. Tross alt har Norge vedtatt NATO-strategien som også inkluderer første bruk av atomvåpen. Også Nei til atomvåpen har merket seg at atomvåpenspørsmålet ikke er tillagt særlig vekt i Sttingsproposisjonen. I den forbindelsen har organisasjonen fremmet en del synspunkter overfor Stortingets forsvarskomiteé.

Nei til atomvåpen peker blant annet på at

befolkningen for lengst har avvist atomvåpen som en del av norsk sikkerhetspolitikk og viser til meningsmålinger hvor 80 – 90% er motstandere av atomvåpen. Det store antall atomvåpen hos de fem anerkjente atommaktene utgjør i seg selv en trussel for at atomvåpen skal bli brukt, enten planlagt eller ved uhell. Det medfører også en fare for at spredning av atomvåpen til nye stater er legitimt, og at slike våpen kan komme "på avveie" til nye aktører. På denne bakgrunn er det dramatisk at atomvåpenmaktene, og i fremste rekke USA, nå planlegger en ny generasjon av mer anvendbare atomvåpen.

Nei til atomvåpen er også bekymret for at atomvåpen som inngår i nedrustningsavtaler ikke ødelegges, men lagres. Flere avtaler om rustningskontroll og nedrustning avvikes, omgås eller nedprioriteres. Det videre arbeidet for rustningskontroll og nedrustning vil avhenge av at forslag, avtaler og tiltak har bredest mulig oppslutning i verdenssamfunnet. Det er bare politiske og faglige prosesser basert i FN-systemet som kan oppnå tilstrekkelig legitimitet.

fred og frihet reagerer med vår leder Edel Havin Beukes og mener at det er uhørt at forsvarsministeren deltar i denne plangruppen. Likeledes synes vi det er høyst besynderlig at Norges rolle i NATO-strategien ikke nevnes med et ord. Vi lurar på hva har de militære myndighetene å skjule overfor det norske folk? Hvilken verdi og legitimitet har arbeidet for nedrustning, og ikke minst ikke-spredningsavtalen, som Utenriksdepartementet har ansvaret for, når Forsvarsdepartementet på den andre sida motarbeider avtaleverket?

OBS! Vi er tre stykker som leser korrektur på bladet før det går i trykken, likevel har vi greid å overse at det sto mars og nr. 1 på det siste nummeret som skulle hatt juni og nr. 2. Vi beklager! Red.